

СЕКЦІЯ 10. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ЗНИЖЕНА СТАВКА ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА

Атаманчук Н. І.

*кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

В нашій державі податок на додану вартість (далі – ПДВ) є загальнодержавним та відіграє важливу роль у формуванні дохідної частини державного бюджету. За даними Державної казначейської служби України [1] у 2016 році до зведеного бюджету надійшло ПДВ у сумі 320,92 млрд. грн., у 2017 році – 430,4 млрд. грн., у 2018 році – 506,17 млрд. грн. і у 2019 році – 530,6 млрд. грн. Окрім того, ПДВ є умовою входу нашої країни до Європейського Союзу (далі – ЄС). Саме у контексті Угоди про асоціацію [2] Україна ставить на меті не тільки адаптацію вітчизняного законодавства про ПДВ до законодавства ЄС, а й запозичення й запровадження найкращих елементів системи ПДВ, з метою усунення торговельних бар'єрів між Україною та ЄС, й удосконалення вітчизняних податкових норм. Однак, не зважаючи на позитивний та тривалий досвід функціонування ПДВ у європейських країнах, його застосування в Україні є достатньо проблемним. Нині залишаються неврегульованими питання пов'язані з функціонуванням ПДВ, а саме з механізмом нарахування та сплати податку, диференціації ставок та встановлення пільг, поверненням зайвсплачених сум ПДВ платникам з бюджету тощо.

Окремі аспекти адміністрування ПДВ досліджуються у працях вітчизняних науковців: Kasianenko L.M., Atamanchuk N. I., Slastonenko O. O., Sholkova T. B., Fomenko Y. O. [3], С. Греци, Ю. Бисаги, В. Яреми [4], М. Кучерявенка [5] та інших. Відсутність єдиної точки зору в цьому аспекті, як науковців так і практиків, а також наявність суттєвих прогалин у законодавстві штовхає до пошуку нових шляхів щодо вдосконалення сучасного податкового законодавства.

Аналізуючи ПДВ, необхідно зазначити, що розміри ставок цього податку зазнавали постійних змін. На сьогодні, пункт 193.1 Податкового кодексу України [6] передбачає три ставки ПДВ: 20%, 7% та 0%. Саме ставку у розмірі 20% законодавець визначає основною ставкою і застосовує до наступних операцій: а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю; б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України; в) ввезення товарів на митну територію України; г) вивезення товарів за межі митної території України; д) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським, річковим та авіаційним транспортом [6, ст. 194].

Ставка ПДВ у розмірі 7 % застосовується по операціях з: постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів, які внесені до Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення або відповідають вимогам відповідних технічних регламентів, що підтверджується документом про відповідність, та дозволених для надання на ринку та/або введення в експлуатацію і застосування в Україні; постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [6, ст. 193].

За нульовою ставкою оподатковуються такі операції: вивезення товарів за межі митної території України (у митному режимі експорту, реекспорту, у митному режимі безмитної торгівлі та вільної митної зони); постачання товарів (для заправки або забезпечення морських суден, для заправки або забезпечення повітряних суден); постачання таких послуг: а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом; б) послуги, що передбачають роботи з рухомим майном, попередньо ввезеним на митну територію України для виконання таких робіт та вивезеним за межі митної території України платником, що виконував такі роботи, або отримувачем-нерезидентом; в) послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси [6, ст. 195].

Відповідно до Директиви Ради ЄС 2006/112/ЄС [7] в усіх країнах ЄС діє спільне правило щодо ПДВ, за яким стандартна ставка ПДВ має становити не менше ніж 15%. Відповідно до ст. 98 зазначеної Директиви держави-члени можуть застосовувати одну або дві знижених ставки. При цьому знижені ставки застосовуються лише до поставки товарів або послуг за категоріями, визначеними в Додатку III Директиви Ради ЄС 2006/112/ЄС, а саме: харчові продукти, водопостачання, фармацевтична продукція, медичне обладнання, перевезення пасажирів та їхнього ручного багажу, поставка брошур, дитячих книг, газет і періодичних видань, доступ на видовищні заходи, в театри, цирки, на ярмарки, в розважальні парки, на концерти, в музеї, зоопарки, кінотеатри, на виставки й подібні культурні заходи та об'єкти, приймання послуг радіомовлення та телевізійного мовлення, надання послуг письменниками, композиторами та акторами або належні їм гонорари, надання, будівництво, ремонт та перебудова житла в межах соціальної політики, поставка товарів і послуг, як правило, призначених для використання у сільськогосподарському виробництві; розміщення в готелях і подібних закладах; доступ на спортивні заходи; користування спортивними об'єктами; поставка товарів та послуг організаціями, визнаними державами-членами як такі, що діють в інтересах соціального добробуту, котрі працюють у сфері соціального забезпечення або соціального захисту; поставка послуг з організації похорону та кремації, а також поставка ритуальних товарів; надання послуг медичної та стоматологічної допомоги, термічної обробки; поставка послуг, що надаються у зв'язку з прибиранням вулиць, вивезенням сміття та обробкою відходів, тощо.

Необхідно зазначити, що більшість держав-членів ЄС уже скористалися рекомендаціями цієї Директиви щодо розміру і диференціації ставок ПДВ. На такі ж положення щодо стягнення ПДВ орієнтуються і країни – кандидати на вступ до європейської спільноти. Наприклад, найбільш високі основні ставки ПДВ у ЄС (23-25%) у Хорватії, Швеції, Ірландії, Норвегії, Данії. У цих країнах навіть найнижчі пільгові ставки становлять 8-10%. Середнє значення основної ставки податку на додану вартість у Європі складає 20-21%. Це такі країни: Австрія, Бельгія, Болгарія, Чеська Республіка, Естонія, Франція, Латвія, Литва, Нідерланди, Словацька Республіка, Іспанія та Велика Британія. Знижені ставки у розмірі 10-12% – в Австрії, Бельгії, Латвії, Сербії, Словаччині, Чехії, Естонії. Найнижчі основні ставки в Люксембурзі – 17%, на Мальті – 18%, а також у Німеччині та на Кіпрі – 19% [8].

Верховною Радою України було прийнято за основу проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів

сільськогосподарської продукції» від 15.06.2020 № 3656 [9], яким пропонується запровадити знижену ставку податку на додану вартість у розмірі 14 % для сільськогосподарської продукції, що класифікується за такими кодами згідно з УКТ ЗЕД: 0102 (велика рогата худоба, жива), 0103 (свині, живі), 0401 (в частині молока незбираного), 1001 (пшениця), 1002 (жито), 1003 (ячмінь), 1004 (овес), 1005 (кукурудза), 1201 (соєві боби), 1204 00 (насіння льону), 1205 (насіння свиріпи та ріпаку), 1206 00 (насіння соняшнику), 1207 (насіння та плоди інших олійних культур), 1212 91 (цукрові буряки).

Вважаємо, що законодавчі ініціативи щодо зниження ставки ПДВ на операції з постачання сільськогосподарської продукції є досить важливим кроком на шляху обраного Україною курсу на інтеграцію до ЄС, що обумовлює поступове приведення національної системи оподаткування та вітчизняного податкового законодавства у відповідність до вимог і стандартів ЄС.

Література:

1. Державна казначейська служба України: Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 20.09.2020).

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30.11.2015 р. № 984_011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011. (дата звернення: 20.09.2020).

3. Kasianenko Liubov M., Atamanchuk Natalia I., Slastonenko Oksana O., Sholkova Tetiana B., Fomenko Yuliia O. Legal Regulation of Value Added Tax Payers in Ukraine. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2019. Volume X. Issue 5 (43). Pp. 1459–1465.

4. Правове регулювання адміністрування податку на додану вартість в Україні: моногр. / С.М. Греца, Ю.М. Бисага, В.І. Ярема та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 200 с.

5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права. В 6 Т. Особенная часть. Т. IV: Косвенные налоги. Х.: Право, 2007. 536 с.

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4633>, (дата звернення: 01.11.2019).

7. Про спільну систему податку на додану вартість: Директива Ради ЄС 2006/112/ЄС від 28.11.2006 № 994_928. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928#o488. (дата звернення: 01.10.2020).

8. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf. (дата звернення: 01.10.2020).

9. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції: проект Закону України від 15.06.2020 № 3656. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf351169140 (дата звернення: 01.10.2020).

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ФОРМИ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бліхар М. М.

доктор юридичних наук, доцент,

*професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Під адміністративно-правовими формами державної діяльності в теорії права розуміють організаційно-правові види реалізації владних повноважень органами держави, органами місцевого самоврядування, посадовими особами, пов'язані з виконанням державної роботи (вирішенням юридичних справ) у порядку, передбаченому процесуальними нормами, і настанням юридично значущих результатів.

Форми державного управління можуть бути як правовими, так і неправовими. Неправові форми державного управління поділяються на організаційно-технічні дії (розробка програм, проведення нарад, контроль, роз'яснення тих чи інших заходів) та матеріально-технічні дії (робота з інформацією, проведення досліджень, розробок, підготовка до видань і видання актів, ведення діловодства, складання довідок). Правові форми державного управління можуть безпосередньо виражатися у виданні правових актів управління (нормативного або індивідуального характеру); в укладенні адміністративних договорів та інших діях, що тягнуть юридичні наслідки (дозволи на вчинення певних дій, державна реєстрація тощо).

За змістом правові форми державного управління поділяються на правотворчу (правовстановлювальну) та правозастосовну. Якщо перша полягає у виданні правових актів управління, то змістом другої є дії суб'єктів управління з підведення юридично значущого факту під